

Kesk-Eesti arengulepe

Projekt 06.08.2024

Heaks kiidetud arenguleppe nõukogu koosolekul 13.06.2024

Sisukord

Sisukord	2
I Üldosa	3
II Arenguleppe kavatsused regiooni pikaajalise arengu tagamiseks	3
III Tegevussuunad ja ülesanded.....	4
Tegevussuund 1. Piirkondlike keskuste elujõulisus	4
Tegevussuund 2. Ettevõtluseks vajalik taristu.....	5
Tegevussuund 3. Ettevõtlik haridusruum ja töäjõud	6
Tegevussuund 4. Töäjõu liikuvus.....	7
Tegevussuund 5. Kaasaegne elamufond.....	8
Tegevussuund 6. Regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime.....	9
Tegevussuund 7. Kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine	9
Tegevussuund 8. Kestlik ettevõtlus	10
IV Rakendamine ja seire	10
V Allkirjad	12
Kesk-Eesti arenguleppe seletuskiri.....	1
I Eesmärgid	2
II Protsess.....	2
III Tegevussuunad ja ülesanded	3
IV Seire	4
Lisa 1. Ülevaade Kesk-Eesti regionaalses arenguleppes kokku lepitud tegevustest	7
Lisa 2. Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu koosseis	10

I Üldosa

- 1.1. Arenguleppe koostamise alus on Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027¹.
- 1.2. Kesk-Eesti arengulepe hõlmab Järva, Lääne-Viru, Rapla ja Viljandi maakonna ning leppe osapoolteks olevate poliitikavaldkondade koostöös Kesk-Eesti regiooni kui koostööpiirkonna moodustamist, et aidata kaasa regiooni tasakaalustatud arengule.
- 1.3. Arenguleppe osapooled (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kliimaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, SA Järvamaa, Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit, Raplamaa Omavalitsuste Liit ja Viljandimaa Omavalitsuste Liit) arvestavad poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel Kesk-Eesti regiooni eripäradega.
- 1.4. Arenguleppe siht on Kesk-Eesti regiooni ettevõtete konkurentsivõime kasv ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemine regiooni sees ja erinevuste vähendamine võrdluses teiste regioonidega.
- 1.5. Arenguleppe tegevused panustavad regiooni ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime arendamisele, mis aitab kaasa toodete ja teenuste lisandväärtuse suurenemisele ja konkurentsivõime kasvule ning loob eeldused regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks.
- 1.6. Arenguleppes on kokku lepitud ühised või osapoolte poolt koordineeritud ja eesmärgistatud tegevused nelja-aastaseks perioodiks 2024-2027.
- 1.7. Arenguleppe eesmärkide saavutamiseks on vajalik suunata:
 - 1.7.1. riigieelarve vahendeid piirkondade majanduse konkurentsivõime arengu edendamiseks, seejuures arvestada valdkondlike arengukavade ja programmide juures senisest enam piirkondlikku mõõdet;
 - 1.7.2. Euroopa Liidu struktuurifondide käesoleva perioodi (2021–2027) piirkondade ettevõtluse konkurentsivõime toetamise meetmeid ja investeeringuid osas, mida ministeeriumid oma valdkondades saavad mõjutada;
 - 1.7.3. järgmise Euroopa Liidu rahastusperioodi (2028+) prioriteetide ja meetmete kujundamist, mis puudutavad regionaalse ettevõtluse konkurentsivõime arendamist;
 - 1.7.4. kohalike omavalitsuste rahastatavaid laiemat maakondlikku või regionaalse mõjuga koostöised tegevusi ettevõtluskeskkonna arendamiseks;
 - 1.7.5. teiste arenguleppe partnerite tegevusi regiooni ettevõtluskeskkonna arendamiseks.

II Arenguleppe kavatsused regiooni pikaajalise arengu tagamiseks

Regiooni pikaajalise arengu ja leppe eesmärkide saavutamiseks tuleks keskvalitsusel koordineerida tegevusi ja suunata ressursse, arvestades regiooni sisendeid. Regioonile tuleks anda vastutus otsustada vahendite kasutamise üle arengu suunamisel. Selle saavutamiseks peetakse vajalikuks järgmist:

¹¹ Punkt 7.1.6, alategevus 3 „Regionaalsete eripärade arvestamisele suunatud Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti regionaalsete nõukogude ja regionaalsete arengulepete katseprojekti elluviimine.“

2.1. Teha Vabariigi Valitsusele ettepanek luua Kesk-Eesti programm, millega kaasfinantseeritakse leppes kokku lepitud regionaalse ettevõtluskeskkonna arengu kitsaskohtade lahendamist. Selleks taotletakse 5 miljonit eurot aastas, millele kohalikud omavalitsused lisavad 1,5 miljonit eurot. Alternatiivina eraldada käibemaksust proportsionaalne osa (näiteks 0,5%) Kesk-Eesti arenguprogrammi elluviimiseks. Vahendite kasutamise programmijuht on Kesk-Eesti arenguleppe nõukogu, kes lähtub tegevuste kavandamisel arenguleppes kokku lepitud.

2.2. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil koostöös Riigikantselei, Rahandusministeeriumi ja arenguleppe nõukoguga töötada välja lahendus, kuidas riigi strateegilise planeerimise süsteemis võetakse arvesse regionaalses arenguleppes kavandatud prioriteete ja tegevusi.

2.3. Teha Vabariigi Valitsusele ettepanek konsulteerida regionaalse arenguleppe nõukoguga Kesk-Eesti regiooni arenguleppes kokkupuutuvate poliitikaotsuste üle.

2.4. Teha ministeeriumitele ettepanek võtta oma tegevuste kavandamisel ja Euroopa Komisjoniga läbirääkimistel Euroopa Liidu finantsperioodi 2028+ planeerimisel arvesse regionaalses arenguleppes kavandatud eesmärgid ja tegevusi ning koostada vastavad plaanid partnerluses regionaalse arenguleppe nõukoguga. Arenguleppe nõukogu kaasatakse vastava seirekomitee koosseisu.

2.5. Teha ettepanek, et riigiasutuste regionaalses halduses arvestatakse Kesk-Eesti regiooni kui regionaalpoliitika ja -halduse subjektiga.

III Tegevussuunad ja ülesanded

Arenguleppe eesmärgi saavutamiseks lepivad allakirjutanud kokku ühiselt tegutseda kaheksa tegevussuuna arendamisel: piirkondlike keskuste elujõulisus; ettevõtluseks vajalik taristu; ettevõtlik haridusruum ja tööjõud; tööjõu liikuvus; kaasaegne elamufond; regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime; kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine; kestlik ettevõtlus.

Tegevussuund 1. Piirkondlike keskuste elujõulisus

Kesk-Eesti regionaalset arengulepet hõlmavad maakonnad (Järvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa, Viljandimaa) ei moodusta ajaloolist regiooni ja sellel puudub regionaalne keskus. Samas on maakondadel soov suurendada omavahelist koostööd ja toimida koostööregioonina, et leevendada regiooni arengu praegusi kitsaskohti: regionaalpoliitika subjekti staatusest kõrvalejäämine (vrd nt Kagu-Eesti, Ida-Virumaa, Harjumaa, väikesaared jt), regionaalse funktsionaalse halduse puudumine (haldusülesannetes Eesti jaotamine neljaks regiooniks) ja nõrk regioonisisene side (vrd Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti). Ka regionaalse ettevõtluse jaoks on oluline peamiste avalike teenuste kättesaadavus regioonis, sh maakonnakeskustes.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Tagada riiklike avalike teenuste kohapealne kättesaadavus vähemalt senises ulatuses maakonnakeskustes ja teistes regioonile olulistest keskustes

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Keskvalitsuse asutused ei sulge piirkondlikke esindusi ega füüsilise teenuse osutamise punkte ilma maakondlike arendusorganisatsioonide kaasamata. Vajadusel tuleb selliseid muudatusi põhjendada ja nendes kokku leppida regionaalse arenguleppe nõukoguga.

2. Tagada ettevõtluse ja avalike teenuste arenguks vajalik maa

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlikud arendusorganisatsioonid selgitavad välja ettevõtluse ja/või avalike teenuste arendamiseks vajalikud kinnistud, mis kuuluvad riigile.
- Riigi maa kasutamise poliitika eest vastutav ministeerium analüüsib nende kinnistute vajadust riiklike ülesannete täitmiseks ja esitab vastava analüüsi regionaalse arenguleppe nõukogule ja maakondlikele arendusorganisatsioonidele.
- Kui puuduvad kaalukad riikliku vajaduse argumendid, eraldab keskvalitsus soodustingimustel ettevõtluseks või avalike teenuste arendamiseks vajaliku maa kohalikele omavalitsustele või nende koostööasutustele. Eraldamise eeldus on kas a) ettevõtluse arendamiseks selge äriplaani olemasolu või b) see, et piirkonnale oluliste avalike teenuste arendamine on kajastatud asjakohastes arengudokumentides.

Tegevussuund 2. Ettevõtluseks vajalik taristu

Ettevõtluse toimimiseks on hädavajalik taristu olemasolu. Taristu arendamine peab toetama ärikeskkonna mitmekesisust. Ettevõtetele tuleb anda sõnum, et kohalikud omavalitsused teevad kõik võimaliku, et menetleda ettevõtete arendamiseks vajalikud planeeringud ja load võimalikult kiiresti. Samuti tuleb leida püsivad lahendused, et kogukondadel oleks suurem valmisolek aktsepteerida ettevõtluse arendamist oma kogukonnas.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Arendada energiataristu võimsust ja ettevõtluse toimimiseks vajalikke taristuühendusi

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kliimaministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil koostöös kohalike omavalitsustega tuleks luua ettevõtte stardipakett „1000 ampri“. Sellega tagatakse ettevõttele tasuta / soodsatel tingimustel kuni 1000 ampri võimusega elektriühendus eeldusel, et üks töökoht võrdub 100 ampriga.
- Kohalikud omavalitsused tagavad kogu oma territooriumil ettevõtluseks vajaliku teede avaliku kasutamise määrangu eeldusel, et konkreetse teega on seotud vähemalt 5 töökohta. Ühe aasta jooksul tehakse kaardistus ja kahe aasta jooksul tagatakse avaliku kasutuse määrang. Servituudi- või (sund)võõrandamistasu katmiseks kavandatakse toetusmeede, kus omaosaluse katab kas omavalitsus või huvitatud ettevõtte või jagatakse omaosalus vastavalt kokkuleppele omavalitsuse ja ettevõtte vahel. Samuti kavandatakse toetusmeede ettevõtluse arendamiseks vajalike uute teede ehitamiseks või olemasolevate teede rekonstrueerimiseks.
- Kliimaministeeriumi eestvedamisel luuakse ettevõtluse vajadustest tulenevalt vee- ja kanalisatsiooninvesteeringute finantseerimise süsteem (laenud, garantiid, toetused) olemasoleva ühisveevärgiga liitumiseks või selle puudumisel lokaalsete vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamiseks.

2. Tagada ettevõtete loomiseks ja laiendamiseks planeeringute kehtestamise kiire tempo ja luua mehhanismid, mis maandavad kogukondade vastuseisu ettevõtlusele

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Ettevõtte selge äriplaani ja investeerimise ajakava olemasolul annavad kohalikud omavalitsused ja riik endast parima, et kehtestada mõistliku aja jooksul vajalik planeering ja väljastada vajalikud load.
- Kohalikel omavalitustel koostöös regiooni ettevõtete esindajatega tuleks töötada välja kogukondadele ettevõtluse laiendamiseks seotud negatiivseid mõjusid kompenseeriva kohaliku kasu mehhanism. Selleks oleks vaja viia läbi asjakohane „YIMBY²“ ehk kogukondliku kokkuleppe arendusprojekt, mis arvestaks kohaliku omavalitsuse üldplaneeringut ja lisataks sellele. Samuti oleks vaja töötada välja vastav meetmete pakett kohaliku kasu mehhanismi ja kogukondliku kokkuleppe rakendamiseks.

Tegevussuund 3. Ettevõtlik haridusruum ja tööjõud

Pikemas vaates on nii ettevõtluse arenemiseks kui ka kvalifitseeritud tööjõu kaasamiseks vaja seada siht noorte ettevõtlikkuse võimestamisele ja noortes ettevõtliku meelelaadi kujundamisele.

Tööjõupuuduse leevendamiseks on vaja tegeleda süsteemselt regiooni tööjõuvajaduse pikaajalise tagamisega ja välistööjõu kaasamisega.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Toetada noorte ettevõtlikkust ning siduda hariduse andmine (sh huviharidus ja huvitegevus) rohkem kohaliku ettevõtlusprofiiliga

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kohalikel omavalitsustel tuleks koostöös kohalike ettevõtjatega valida välja (ettevõtlus)valdkonnad, mis loimida huvihariduse, huvitegevusega ja/või noorsootööga.
- Ettevõtjatel tuleks viia igas omavalitsuses läbi vähemalt üks valikaine aastas. Kohalikel omavalitsustel (koolipidajad) tuleks motiveerida koole pakkuma õpilastele võimalust luua õpilasfirma. Ettevõtlusprogrammide (nt Junior Achievement) olemasolul tuleks ettevõtjatel osaleda nende läbiviimisel.
- Kohalikel omavalitsustel tuleks tagada, et põhikooli kolmandas astmes oleks kutse- ja karjäärinõustamise maht vähemalt 35 tundi aastas (eelistavalt eraldi valikainena).
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil tuleks finantseerida Kesk-Eesti ettevõtliku kooli programmi. Maakondlikel arendusorganisatsioonidel tuleks tagada piirkondliku eestvedaja olemasolu ja programmi koordineerimine.

2. Siduda regiooni kutseõppeasutused senisest enam regionaalsete ettevõtetega

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kutseõppeasutustel, Haridus- ja Teadusministeeriumil ja ettevõtjatel tuleks tagada, et regiooni ettevõtjad moodustavad vähemalt ühe neljandiku regioonis asuvate kutseõppeasutuste nõunike kogu koosseisust.

² *Yes-in-my-backyard*

- Ettevõtjatel koostöös kutseõppeasutustega tuleks suurendada kaks korda töökohapõhise õppe kohti.
- Kutseõppeasutustel ja Haridus- ja Teadusministeeriumil tuleks koostöös regionaalse arenguleppe nõukoguga valida välja regioonis paiknevate kutseõppeasutuste spetsialiseerumise valdkonnad.

3. Tagada pikaajaliselt töäjõud regionaalse ettevõtluse toimimiseks

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- SA-I Kutsekoda (OSKA) tuleks viia läbi Kesk-Eesti regiooni töäjõu oskuste uuring ning koostada selle vajaduse analüüs ja prognoos.
- Haridus- ja Teadusministeerium, kutseõppeasutused, Töötukassa ja teised töäjõu ja tööturu arendamisega tegelevad osapooled arvestavad OSKA prognoosiga töäjõupuuduse leevendamise tegevuste elluviimisel.
- Riigi välistöäjõu kaasamise poliitikas arvestatakse kolmandatest riikidest pärit töäjõu kaasamisel lisaks valdkondlikele eripäradele Kesk-Eesti regiooni ja seal tegutsevate ettevõtete vajadusi.
- Asjakohastel ministeeriumitel koostöös kohalike omavalitsuste ja Integratsiooni Sihtasutuse kui kompetentsikeskusega tuleks töötada välja ja viia ellu Kesk-Eesti piirkonna uutele elanikele avatud regiooni programm, mis sisaldaks terviklikult keeleõpet, sotsialiseerumist, haridust jt elanike integratsiooniks vajalikke tegevusi.

Tegevussuund 4. Töäjõu liikuvus

Heade transpordiühenduste arendamine aitab parandada juurdepääsu töökohtadele ja teenustele, mis omakorda soodustab majanduskasvu ja sotsiaalset heaolu. Samuti on keskkonnasäästliku transpordi arendamine ülioluline, et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja võidelda kliimamuutustega. See lähenemine toetab kestlikku arengut, võttes arvesse nii majanduslikke kui ka keskkonnaalaseid eesmärke.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kujundada ümber regioonisisene avalik liinivõrk

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Ühistranspordikeskustel tuleks teostada koostöös kohalike omavalitsustega ja Regionaal- ning Põllumajandusministeeriumiga (ministeeriumi finantstoetusel) regiooni elanike liikuvusanalüüs.
- Liikuvusanalüüs võimaldab tuvastada praegused puudujäägid ühistranspordivõrgustikus ja kohandada liine nii, et need vastaksid paremini elanike tegelikele liikumisvajadustele. Selline strateegia aitab parandada ühistranspordi kasutatavust ja efektiivsust, vähendada sõltuvust isiklikust transpordist ja sellega kaasnevat keskkonnakoormust.

2. Töötada välja paindlikud lahendused töötajate transpordiks

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Rahandusministeeriumil tuleks analüüsida ja töötada välja õiguslikud muudatused, et vähendada töötajate transpordi maksustamist ja bürokraatiat, soodustades keskkonnasäästlike sõidukite kasutamist. Töötajate transpordi madalam maksustamine ja seotud bürokraatia vähendamine võib ergutada tööandjaid pakkuma rohkem paindlikke ja keskkonnasäästlikke transpordivõimalusi.

- Riigil tuleks töötada välja meetmed soodustamaks tööjõu liikuvust. Riikliku toetusprogrammi loomine tööjõu liikuvuse soodustamiseks aladel, kus avalik transport on piiratud või majanduslikult ebamõistlik, toetab töötajate juurdepääsu töökohtadele ja võib vähendada töötuse määra maapiirkondades.

3. Edendada säästvat liikuvust

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondades analüüsitakse liikuvuskeskuste vajadust ja võimalusi, mis aitavad integreerida erinevaid transpordivõimalusi. Liikuvuskeskusi võib maakonnas olla ka mitu.
- Riigil tuleks töötada välja liikuvuskeskuste toetusprogramm. Riiklik toetusprogramm liikuvuskeskustele aitab kaasa nende keskuste loomisele ja haldamisele, mis on oluline säästva ja integreeritud transpordisüsteemi arendamiseks.

Tegevussuund 5. Kaasaegne elamufond

Kvaliteetse elamufondi ja eluasemete puudust nimetavad ettevõtjad üheks regionaalse ettevõtluse juurprobleemiks töötajate leidmisel. Elamufondi loomisel ja parendamisel avaldub Kesk-Eestis turutõrge, mistõttu on avaliku sektori tugi probleemi lahendamisel väga olulise mõjuga.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Toetada üürielamute ehitamist, kus lisaks kohalikele omavalitsustele saab osaleda ka erasektor

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kliimaministeeriumil tuleks aidata kaasa vastava programmi väljatöötamisele ja finantseerimisele.
- Kohalikel omavalitsustel tuleks kaardistada perspektiivsed (sh arvestades töökohtade asukohti ja ühistranspordiühendusi) asukohad üürielamute ehitamiseks ja teha see info erasektorile kättesaadavaks. Võimalusel tuleks algatada ka asjakohased planeeringud ja kohalikel omavalitsustel tuleks panustada planeeringu koostamisse.

2. Parandada elukohtade kvaliteeti

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil tuleks suurendada Kesk-Eestis hajaasustuse programmi mahtu 25% (sh kasvab 25% kohalike omavalitsuste ja inimeste endi panus).
- Koos ettevõtlusalade planeerimise ja rajamisega tuleks kavandada keskkonnasäästliku lahendusega eramajade alade ehitamist (nn roheküla), mis võimaldaks piirkonnaga rohkem siduda ettevõtte töötajaid ja nende perekondi. Kohalikel omavalitsustel tuleks kaardistada sellised võimalikud eramajade piirkonnad, misjärel valitaks nõukogu koordineerimisel välja regiooni arenguks vajalik(ud) ala(d). Koostöös asjakohase ministeeriumiga tuleks töötada välja kohased kriteeriumid ja nõuded meetmetele vastava regionaalse toetusprogrammi loomiseks. Kohalikel omavalitsustel tuleks valmistada valitud alade jaoks ette või koostada vastavad planeeringud, asjakohase ministeeriumi koordineerimisel tuleks valmistada ette eramajade ala rajamist toetav meede (erasektori osalemise võimalusega).
- Maaelu Edendamise Sihtasutusel tuleks jätkata eluaseme kaaslaenu programmiga.
- Kliimaministeeriumil koostöös maakondlike arendusorganisatsioonidega tuleks koostada juhend (sh teenusepakujate kontaktandmed) väikeelamute rekonstrueerimistoetuse programmist vahendite taotlemiseks.

Tegevussuund 6. Regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime

Innovatsioon kitsalt on defineeritud kui teadus- ja arendustegevuse toel ja ettevõtete koostöös uudsete toodete, teenuste ja protsesside loomine (TAIE määratlus). Väga palju innovatsiooni sünnib praktilise ettevõtluse käigus toodete arendamisel, protsesside disainimisel, väärtusahelate kujundamisel jne ning (ettevõtjate) kogemuste vahetamisel. Seega oluline on luua keskkond ja eeldused regionaalse innovatsiooni võimekuseks.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Arendada välja Kesk-Eesti teaduspark, mille osised on Kesk-Eesti regiooni innovatsiooni- ja inkubatsioonikeskused ning ettevõtjate ja kaugtöötajate töökeskused

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Nõukogu eestvedamisel viiakse ellu projekt "Kesk-Eesti hub'id", mille eesmärk on aidata käivitada regioonis ettevõtjate ja kaugtöötajate töökeskused ehk hub'ide võrgustik.
- Viljandimaa arenduskeskuse eestvedamisel jätkatakse Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori tegevust ja selle arendamist ning laiendamist kogu regioonis.
- Järvamaa arenduskeskuse eestvedamisel käivitatakse Kesk-Eesti innovatsioonikeskus.
- Maakondlike arenduskeskuste eestvedamisel viiakse läbi Kesk-Eesti ettevõtete innovatsioonivõimekuse uuring.
- Eesmärgiks tuleks võtta arendada välja Kesk-Eesti teaduspark, mille asutajad oleksid kohalikud omavalitsused, ülikool(id) (Eesti Maaülikool) ning Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Tegevussuund 7. Kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine

Investoritele on vaja luua süsteemne teadmine potentsiaalsetest investeerimisvõimalustest väärtuspakkumise tegemiseks. Sealhulgas tuleb sihipäraselt täita investeringu teostamise eelduseks olevaid võimelünki. Tihti puudub terviklik teadmine ettevõtluse arendamise kitsaskohtadest ja seega ka nende lahendamise võimalustest. Tegevussuuna raames kaardistatakse süsteemselt ettevõtluse võimalused ja kitsaskohad (nt logistika, ühendused, taristu, tööjõud, YIMBY, planeeringud jm). See annab vajaliku info potentsiaalsetele investoritele ja võimaldab neid kitsaskohti arvestada toetuste, laenude, garantiide andmisel.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kaardistada kohapõhine ettevõtluskooslus ja täita võimelüngad sihipäraselt

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlikel arenduskeskustel tuleks töötada välja kaardistumudel ja piloteerida seda igas maakonnas vähemalt kolmes piirkonnas.
- Maakondlikel arenduskeskustel koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega (EIS) tuleks kaardistada regionaalse väärtuspakkumise sisendinfo, mille baasil saaks EISA koostada välisinvestoritele Kesk-Eesti väärtuspakkumise paketi ja otsida aktiivselt tööstusinvesteeringuid regiooni.
- EISil koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja maakondlike arenduskeskustega tuleks aidata kaasa ettevõtlusvaldkondade ekspordivõimekuse arendamisele, näiteks koostades välisurgude analüüse, korraldades visiite, pakkudes tuge turunduseks jne.

- Kohalikel omavalitustel koostöös asjakohaste ministeeriumite rakendatavate rahastusprogrammidega tuleks lahendada väärtuspakkumisse hõlmatud kohapõhise ettevõtluspotentsiaali puudujääke (nt elukohad, taristu, ühendused, planeeringud, keskkonnalubade eelkaardistus jm).

2. Töötada välja ja käivitada linnades tegutsevate arengupotentsiaalipuriga ettevõtete regiooni laienemise programm

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlike arenduskeskuste eestvedamisel luuakse ettevõtjatele motivatsioon ja võimalused viia maapiirkonda osa linnades asuvast majandustegevusest, eelkõige osa tootmisest või tootearendusest.

Tegevussuund 8. Kestlik ettevõtlus

Kliimaeesmärkidega kohanemine annab võimaluse uute ärisuundade loomiseks. Tegevussuund aitab avaliku sektori toel kaasa turutõrke valdkondades ja/või tugeva avaliku puutumusega teemades kestliku ettevõtluse ja roheline energia tootmise võimekuste arendamisele regioonis ning panustab kliimakindla majanduse arendamisse.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kujundada eeldused ja keskkond kestliku ettevõtluse edendamiseks ning luua selleks võimekused

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Tagada regioonis roheekspertiisi võimekus ja kestliku ettevõtluse teemade koordineerimine.
- Luua Kesk-Eesti ringmajandusvõrgustik, mille eesmärk on suunata ringlusse tarbimises olnud materjalid, kahandada selliselt jäätmeteket ning aidata luua uus ettevõtlusvaldkond, mis järkjärgult liigub doteerimiselt isemajandamisele.
- Koostada regionaalne kliima- ja energiakava, mis sisaldab omavalitsuspõhist vaadet.
- Koostada Kliimaministeeriumi ja maakondlike arendusorganisatsioonide koostöös Kesk-Eesti roheenergia tootmise arendamise tegevuskava (tuuleenergia, päikeseenergia, vesinik, biogaas jm), võttes arvesse perspektiivsete ettevõtlusalade asukohti.
- Arendada avaliku sektori asutuste keskkonnahoidlike hangete korraldamise võimekust.
- Parandada keskkonnahoidlike tegevuste planeerimise ja elluviimise võimet; selleks pidada vajalikuks, et Kliimaministeerium ja Keskkonnaagentuur looksid keskkonnaalase andmekorje tööriista.

IV Rakendamine ja seire

4.1. Arenguleppe tegevuste elluviimiseks koostatakse tegevuskava koos vastutajate, vajalike ressursside määratlemise ja tulemusmõõdikutega.

4.2. Tegevuskava koostatakse perioodiks 2025–2028 ja 2028+.

4.3. Arenguleppe ja tegevuskava edenemist hindab arenguleppe nõukogu iga-aastaselt, milleks koostatakse vastav seireraport.

4.4. Arenguleppe nõukogu on püsiv organ. Selle toimimiseks sobilik juriidiline vorm lepatakse kokku eraldi. Nõukogu ülesanne on seirata leppe täitmist ja koordineerida leppe uuendamist ning anda arvamusi regiooni arengu leppes nimetatud küsimustes.

4.5. Arengulepet uuendatakse iga kahe aasta järel. Sellele eelneb Kesk-Eesti regiooni arengukonverents, kus analüüsitakse leppes seatud tegevuste saavutatust ja regiooni arengunäitajaid ning leppe osapoolte ühises foorumis kavandatakse uusi Kesk-Eesti regiooni arengu võtmetegevusi.

V Allkirjad

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Kliimaministeerium

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Haridus- ja Teadusministeerium

Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit

Raplamaa Omavalitsuste Liit

SA Järvamaa

Viljandimaa Omavalitsuste Liit

Kesk-Eesti arenguleppe nõukogu esimees

Kesk-Eesti arenguleppe seletuskiri

06.08.2024

Regionaalareng on eeskätt keskvalitsuse, mitte kohaliku omavalitsuse vastutus, kuid regionaalpoliitika saab olla tulemuslik üksnes siis, kui seda viiakse ellu kõikide poolte koostöös.

Strateegiates ja poliitikasoovitustes on rõhutatud, et riiklike poliitikasuundade kohandamine piirkondlikele vajadustele on eduka regionaalpoliitika eeldus ning seejuures on olulised instrumendid nii horisontaalne (ministeeriumitevaheline) kui ka vertikaalne (keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste vaheline) koordinatsioon. Analüüsid ja seirearuanded aga näitavad, et praegused regionaalse koordinatsiooni instrumendid (sh maakonna arengustrateegia) ei toimi ning erinevate arengudokumentidega (nt strateegia „Eesti 2035“, TAIE 2021–2035) kavandatud eesmärgid võivad seetõttu jääda saavutamata.

Kirjeldatud probleemi võimaliku lahendusena on alates 2023. aasta algusest piloteeritud regionaalsete arengulepete koostamist Kesk-Eestis ja Lõuna-Eestis. Leppe koostamiseks on riigihalduse ministri käskkirjaga moodustatud Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu (seletuskirja lisa), mis koosneb ministeeriumite esindajatest, maakondade kohalike omavalitsuste esindajatest ja regiooni ettevõtjatest – iga pool moodustab ühe kolmandiku nõukogu koosseisust.

Pilootprojekti tegevus tuleneb Vabariigi Valitsuse aastate 2023–2027 tegevusprogrammi punkti 7.1.6 alategevusest 3 „Regionaalsete eripärade arvestamisele suunatud Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti regionaalsete nõukogude ja regionaalsete arengulepete katseprojekti elluviimine“, kus kaasvastutajad on kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas.

Seega lisaks arenguleppe enda projektile on tegemist avaliku sektori innovatsiooniga, kus **piloteeritakse uut tüüpi** (mitmetasandilise valitsemise põhimõttele vastavat) **regionaalse koordinatsiooni mudelit**. See võib edukuse korral, sh ministeeriumite ja regionaalsete huvipoolte piisava motivatsiooni olemasolul, olla põhimõtteline muutus Eesti regionaalsete eripäradega arvestavas poliitikakujunduses. Leppe sisu on sellise koostöö ja koordinatsioonimudeli tulem, mida ajakohastatakse tegevuskeskkonna muutudes.

Arenguleppe projekt on aruteluks esitatav regionaalse arenguleppe nõukogu tegevuse tulem, mis on regionaalsete huvipoolte koostöös kokku lepitud. Kuivõrd tegemist on leppega, siis on oodatud ministeeriumite ettepanekud ja ootused selle täiendamiseks nii selles osas, mida nad ise saavad ära teha ja oluliseks peavad oma tegevusvaldkonnas Kesk-Eesti regioonis, kui ka regionaalsete huvipoolte tegevuste täpsustamiseks.

I Eesmärgid

Arenguleppe eesmärgid on mitmetasandilised ja lähtuvad avaliku poliitika kujundamise kirjanduses³ hästi läbi mõtestatud raamistikust. Kui erinevad poliitikasuundade mõjude analüüsi juhendmaterjalid seavad esiplaanile eesmärgid mõõdetaval tasandil (nt mudel SMART), siis tegelikkuses on eesmärkide tasandilised mitmekesisem alates sihtidest, mille suunas soovitakse liikuda, kuni konkreetsete seireindikaatoriteni. Kesk-Eesti arenguleppe eesmärkide loogika on kokku võetud alljärgnevas tabelis.

Eesmärgi tasand	Kesk-Eesti arenguleppe eesmärgid
I Eesmärk kui missioon Mille saavutamise nimel on poliitika algatatud?	Kesk-Eesti regiooni eripäradega arvestamine poliitika kujundamisel ning elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel
II Eesmärk kui siht Milleni kavatsete või tahate poliitikaga jõuda?	Kesk-Eesti regiooni ettevõtete konkurentsivõime kasv ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemine regiooni sees ja erinevuste vähendamine võrdluses teiste regioonidega
III Eesmärk kui otstarve Miks tahate saavutada just neid eesmäärke?	Arenguleppe tegevused panustavad regiooni ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime arendamisse, mis aitab kaasa toodete ja teenuste lisandväärtuse ja konkurentsivõime kasvule ja loob eeldused regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks
IV Eesmärk kui vahend Mida tuleb selleks teha, et eelnevaid eesmäärke saavutada?	Arenguleppe eesmärkide saavutamiseks viiakse ellu leppes kokku lepitud tegevused. Eesmärgid kaheksas tegevussuunas (leppe sisuosa)
V Eesmärk kui tulemused Milliste tulemusteni peate selleks jõudma?	<ul style="list-style-type: none"> • Tegevused on ellu viidud • Sotsiaalmajanduslikud erisused on vähenenud • Hõive on suurenenud • Lisandväärtus on kasvanud • Eksport on suurenenud
VI Mõõdikud Üldiselt tunnustatud kriteeriumid	<ul style="list-style-type: none"> • Tegevused on tehtud tähtjaks • Regionaalse SKP taseme tõus võrdluses riigi keskmisega – jooksevhindades vähemalt 80% riigi keskmisest • Tööviljakus hõivatu kohta 100% Eesti keskmisest tasemest • Tööjõus osalemise määr Eesti keskmisel tasemel • Regiooni ettevõtete eksport suhtena Eesti keskmisse kasvab

II Protsess

Arenguleppe koostamist koordineeris Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu, kaasates regionaalseid ja riigi keskvalitsuse osapooli, ettevõtjad ja eksperte. Arenguleppe koostamise protsessi nõustasid OECD eksperdid, kelle soovitusi kasutati valitsustasanditevahelise koostöö tõhustamisel ning piirkondlike vajaduste ja potentsiaali väljaselgitamisel valdkondlike poliitikate kujundamiseks. Leppe koostamise protsess kokkuvõtlikult oli järgmine.

- September–detsember 2022: eelläbirääkimised pilootprojekti käivitamiseks, sh maakondlike arendusorganisatsioonide (MARO) külastused; selgitati välja Kesk-Eesti regioonis osaleda soovivad maakonnad.
- 30.11.2022: **projekti avaüritus** Paide raekojas. Osalesid nelja maakonna MAROde esindajad, kohalike omavalitsuste (KOV) esindajad, riigihalduse minister. Tutvustati projekti sisu ja eesmäärke.
- 18.02.2023: riigihalduse ministri käskkiri, nõukogu moodustamine.
- 21.02.2023: **nõukogu I koosolek** Raplas. Regiooni ettevõtlusprofiili tutvustus. OECD ettekanne. Nõukogu tööplaani, eelarve jms kinnitamine.

³ Nt Kattai, K., Sootla, G. (2021). „Avaliku poliitika kujundamine kui ekspertanalüüsi protsess“. Sootla, G., Kalev, L., Kattai, K. (toim.) „Avalik poliitika I. Avaliku poliitika kujundamise protsess“. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.

- 04.04.2023: **nõukogu II koosolek** Rakveres.
- 29.–30.05.2023: **OECD tulevikuseire töötuba** Viljandis
- Juuli–september 2023: ettevõtjate ja avaliku sektori esindajate fookusgrupid „Regionaalse ettevõtluse arendamise probleemid ja meetmed“.
- 14.09.2023: **nõukogu III koosolek** Viljandis. Arenguleppe põhisuundade arutamine.
- 01.11.2023: **OECD sihiseade töötuba** Paides.
- 16.01.2024: **nõukogu IV koosolek** Paides. Arenguleppe kaheksa tegevussuuna väljavalimine ja prioriseerimine.
- 29.01.2024: **OECD veebiseminar** arengulepetest Euroopas ja Islandi kogemusest.
- Jaanuar–märts 2024: kohtumised ja arenguleppe mustandi tutvustamine ministeeriumites.
- 02.04.2024: **nõukogu V koosolek** Raplas. Arenguleppe mustandi arutelu.
- 15.05.2024: **nõukogu VI koosolek**. Arenguleppe mustandi arutelu.
- 20.–21.05.2024: **OECD intervjuud** ja arenguleppe tegevuskava **töötuba**.
- Mai 2024: kommentaarid ja tagasiside arenguleppe projektile ministeeriumitest.
- 13.06.2024: **nõukogu VII koosolek**. Arenguleppe viimase versiooni kinnitamine enne kooskõlastusringile saatmist.
- Juuni–august 2024: arenguleppe kooskõlastamine ministeeriumites, MAROdes jm.
- Augusti lõpp – september 2024: **nõukogu VIII koosolek**. Arenguleppe lõplik kinnitamine (kavandatud).
- 04.10.2024: **arenguleppe allkirjastamine** (kavandatud).

III Tegevussuunad ja ülesanded

Regionaalse arenguleppe eesmärgistamine (fookus ettevõtluskeskkonna arendamisele), tegevussuunad (sh eesmärgid nende raames) ja tegevused (osapoolte ülesanded) tulenevad peamiselt ettevõtjate ja avaliku sektori esindajate peetud fookusgrupiaruteludest. Nõukogu on neid prioriseerinud ja täpsustanud, võttes arvesse tagasisidet seotud osapooltelt (maakondlikud arendusorganisatsioonid, ministeeriumid).

Seega kokkulepitud tegevussuunad ja ülesanded on ennekõike koosloomelise tegevuse tulem, mitte regionaalse arengu kitsaskohtade andmeanalüüsi tulem.

Fookusgruppides sõeluti regionaalse ettevõtluse arenguid tulenevalt järgmisest lähtekohast: avaliku sektori sekkumiste eesmärk on arendada regiooni (Kesk-Eesti, Lõuna-Eesti) ettevõtluskeskkonda viisil, mis toetab ettevõtluse arengut ja tootlikkuse kasvu ning lõpptulemusena erisuste vähenemist Eesti sees ja rahvusvaheliselt.

Arengu kitsaskohti prioriseeriti lähtudes sellest, kus on avaliku sektori senised sekkumised (meetmed, tegevused, arengujuhtimine jm) regioonides olnud ebapiisava tulemuslikkusega ning millised tegevused aitaksid senisest paremini suurendada avaliku sektori sekkumise tulemuslikkust regionaalse ettevõtluskeskkonna arendamisel.

Varasemate regionaalse arengu (ja ettevõtluse) uuringute baasil määratleti 13 regionaalse ettevõtluse ees seisvate takistuste/probleemide valdkonda, mida hinnati grupiarutelus kahel skaalal: a) kas takistus on oluline või ebaoluline (ettevõtluskeskkonna toimimisel ja tootlikkuse tõstmisel/hoidmisel); b) kas takistus on või ei ole tõhusalt (st tulemuslikult ja mõistlike kuludega) lahendatav avaliku sektori sekkumistega.

Laiema konteksti loomisel ja leppe eesmärgistamisel kasutati OECD ekspertide modereeritud töötubade arutelu tulemusi.

Nõukogu valis välja 8 tegevussuunda: piirkondlike keskuste elujõulisus; ettevõtluseks vajalik taristu; ettevõtlik haridusruum ja töäjõud; töäjõu liikuvus; kaasaegne elamufond; regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime; kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine; kestlik ettevõtlus. Iga tegevussuuna all on 1–3 eesmärki ja iga eesmärgi saavutamiseks määratletud 1–6 tegevusülesannet.

Kaardistati ka maakondlike arengustrateegiate ühis- ja eriosa arenguleppega, millega ei tuvastatud nende vahel vastuolu, kuid järeldati, et arenguleppe tegevused panustavad sihipäraselt regionaalse ettevõtluskeskkonna arendamise tegevustesse ja täiendavad sellega maakondlikke arengustrateegiaid.

Regionaalse arenguleppe tegevused on minimaalselt seotud avalike teenuste arendamisega (mis on KOVide ja maakondlike arengustrateegiate tuumfookuseid) ja puudutavad seda kitsalt ettevõtluse toimimiseks vajalikes punktides (nt töötajate liikuvus, töäjõu ettevalmistus, elukohtade olemasolu jm).

IV Seire

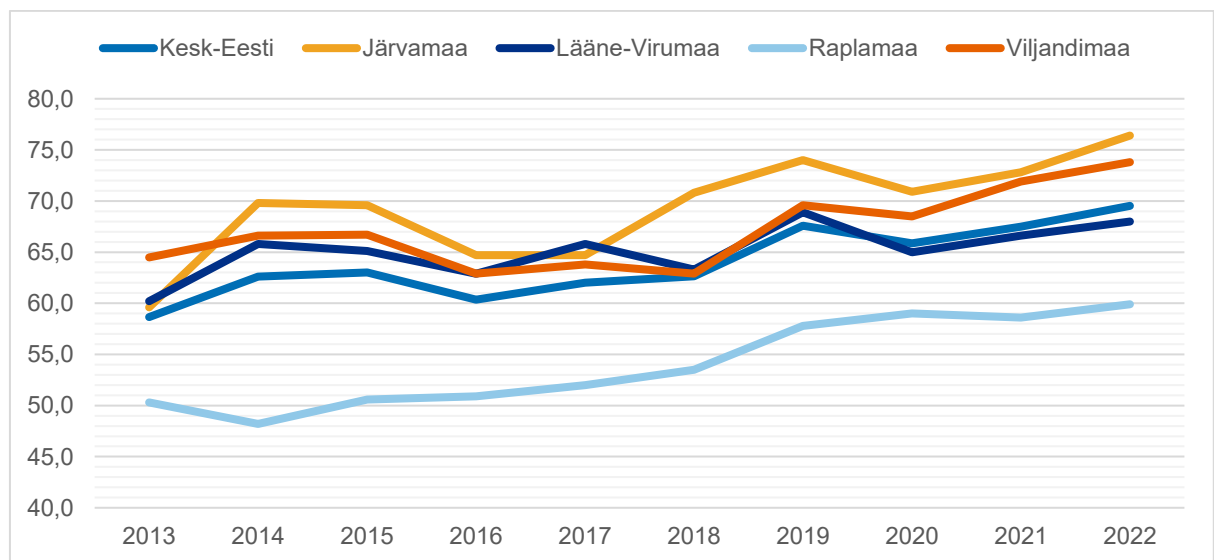
Leppe sisu on peaasjalikult tekkinud osapoolte koosloomes, mitte regionaalse arengu juurprobleemide analüüsist. Seepärast on leppe fookus peamiselt suunatud tegevuste elluviimisele (tegevuseesmärgid). Siiski oodatakse sihtidest tulenevalt järjepidevat regionaalse ettevõtluskeskkonna paranemist ja sotsiaalmajanduslike erisuste vähenemist, mida seiratakse määratud indikaatoritele tuginedes.

Indikaatorid

Sotsiaalmajanduslike erisuste vähenemine

Siht: Kesk-Eesti regionaalse SKP taseme tõus võrdluses riigi keskmisega – jooksevhindades vähemalt 80% riigi keskmisest.

2022. a-1 oli maakondade aritmeetiline keskmine 69,5% ning varieeruvus 60%st Raplamaal kuni 76%ni Järvamaal (joonis 1).

Joonis 1. SKP elaniku kohta, % Eesti keskmisest

Allikas: Statistikaamet

Tööviljakuse kasv

Siht: töövilkakuse hõivatu kohta on 100% Eesti keskmisest tasemest.

Praegu on Kesk-Eesti regiooni töövilkakuse hõivatu kohta 91,9% Eesti keskmisest tasemest, jäädes maakondade vaates 85,9% ja 97,1% vahele (tabel 1).

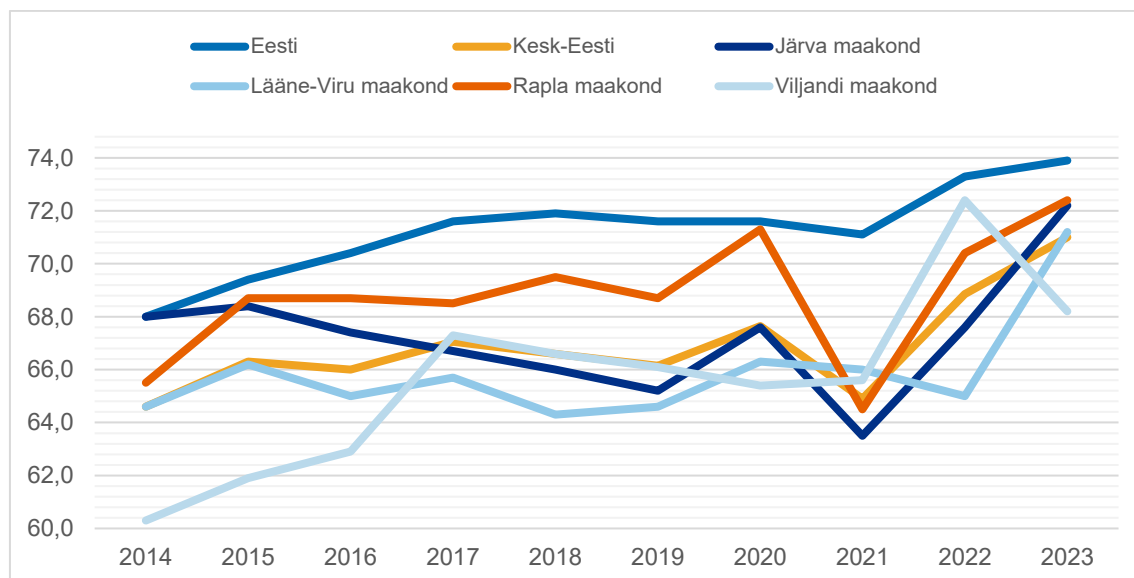
Tabel 1. Tööviljakus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel, osakaal (%) Eesti keskmisest

Piirkond	2020	2021	2022
Harjumaa	106,5	107,1	106,6
Kesk-Eesti	91,1	88,6	91,9
Järvamaa	89,4	90,0	94,9
Lääne-Virumaa	92,9	92,2	97,1
Raplamaa	88,8	80,3	85,9
Viljandimaa	93,2	91,7	89,7

Tööhõive kasv

Siht: töäjõus osalemise määr on Eesti keskmisel tasemel (2023. a-l 73,5%; Kesk-Eestis samal ajal 71,0%).

Maakondade vaates on varieeruvus 68,2% ja 72,2% vahel (joonis 2). Tööhõive kasv 2,5% tooks keskmise palga arvestuses kohalike omavalitsuste eelarvesse juurde ligikaudu 5,5 miljonit eurot aastas ja riigieelarvesse ligikaudu 18 miljonit eurot sotsiaalmaksu aastas.

Joonis 2. Töäjõus osalemise määr, %

Allikas: Statistikaamet

Regiooni ettevõtete ekspordi kasv

Siht: regiooni ettevõtete eksport nominaalselt ja selle suhe Eesti keskmisse kasvab.

Kesk-Eesti regiooni ettevõtete eksport ettevõtte kohta oli 2023. a-l 65,1% Eesti keskmisest tasemest, varieerudes 124 600 eurost 152 200 euroni aastas.

Tabel 2. Kaupade ja teenuste eksport (1000 €) ettevõtte (v.a FIED) kohta (2023) ja suhe Eesti keskmisse

Piirkond	Kaupade ja teenuste eksport (€) ettevõtte (v.a FIED) kohta (2023)	Suhe Eesti keskmisse (%)
Eesti	221 200	100,0
Kesk-Eesti	143 950	65,1
Järvamaa	136 800	61,8

Piirkond	Kaupade ja teenuste eksport (€) ettevõtte (v.a FIED) kohta (2023)	Suhe Eesti keskmisse (%)
Lääne- Virumaa	152 200	68,8
Raplamaa	124 600	56,3
Viljandimaa	162 200	73,3

Allikas: regionaalse arengu tegevuskava seire

Lisa 1. Ülevaade Kesk-Eesti regionaalses arenguleppes kokku lepitud tegevustest

Tegevus	Tegevus-suund	Leppe punkt	Vastutajad
I Perioodiks 2024-2027 kokku lepitud tegevused			
1. Ettevõtluse jaoks vajaliku maa tagamine	I	3.1.2	KOVid, REM
2. Ettevõtte „1000“ ampri stardipakett	II	3.2.1a	KLIM, MKM
3. Ettevõtluse jaoks vajalike avalike teede määrang	II	3.2.1b	KOVid
4. Vee- ja kanalisatsiooninvesteeringute finantseerimise süsteemi loomine	II	3.2.1c	KLIM
5. Ettevõtluse jaoks vajalike planeeringute võimalikult kiire menetlemine	II	3.2.2a	KOVid, REM
6. YIMBY – kogukondliku kokkuleppe arendusprojekt	II	3.2.2b	KOVid, ettevõtjad, kogukonnad
7. Ettevõtlusvaldkondade lõimimine huvihariduse, huvitegevuse, noorsootöoga	III	3.3.1a	KOVid, koolid, ettevõtjad
8. Ettevõtlusalane valikaine üldhariduskoolides	III	3.3.1b	KOVid, koolid, ettevõtjad
9. Põhikooli kolmandas astmes kutse- ja karjäärinõustamise maht vähemalt 35 tundi aastas	III	3.3.1c	KOVid, koolid
10. „Kesk-Eesti ettevõtliku kooli“ finantseerimine	III	3.3.1d	MKM
11. Regiooni ettevõtjad moodustavad vähemalt ¼ regioonis asuvate kutseõppeasutuste nõunike kogu koosseisust	III	3.3.2.a	HTM
12. Suurendada kutseõppeasutustes töökohapõhise õppe kohti	III	3.3.2b	Kutseõppeasutused, ettevõtjad, HTM
13. Regioonis paiknevate kutseõppeasutuste spetsialiseerumisvaldkondade valik	III	3.3.2c	HTM, kutseõppeasutused
14. Kesk-Eesti regiooni tööjõu oskuste uuringu läbiviimine, analüüs, prognoos, elluviimine	III	3.3.3a 3.3.3b	HTM, SA Kutsekoda (OSKA), Töötukassa
15. Regioonisisesel avaliku liinivõrgu ümberkujundamine, sh liikuvusanalüüs	IV	3.4.1	REM, Ühistranspordikeskused

16. Töötajate transpordiks paindlike lahenduste väljatöötamine, sh analüüs, toetusprogrammid	IV	3.4.2	RAM, REM
17. Säästva liikuvuse edendamine, sh liikuvuskeskuste programm	IV	3.4.3	KOVid, MIN
18. Ürielamute programm	V	3.5.1	KLIM, KOVid
19. Hajaasustuse programmi mahu suurendamine Kesk-Eestis	V	3.5.2a	REM
20. Keskkonnasäästliku lahendusega eramajade alade rajamine ettevõtluspiirkondade juurde	V	3.5.2b	KOVid, KLIM
21. Kaaslaenu programmi jätkamine	V	3.5c	Maaelu Edendamise Sihtasutus
22. Juhend väikeelamute rekonstrueerimise programmist vahendite taotlemiseks	V	3.5d	KLIM, MAROd
23. Kesk-Eesti teaduspargi, Kesk-Eesti innovatsioonikeskuse ja „huubide“ loomine ning Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori tegevuse jätkamine	VI	3.6.1	MAROd, KOVid, Maaülikool, REM
24. Kohapõhise ettevõtluskoosluse kaardistamine, sh väärtuspakkumiste koostamine	VII	3.7.1	MAROd, KOVid, EIS, MKM
25. Regioonis roheekspertiisi võimekuse tagamine	VIII	3.8.1a	MAROd, KLIM
26. Kesk-Eesti ringmajandusvõrgustiku loomine	VIII	3.8.1b	MAROd, KLIM
27. Regionaalse kliima- ja energiakava koostamine	VIII	3.8.1c	MAROd, KLIM
28. Kesk-Eesti roheenergia tootmise arendamise tegevuskava koostamine	VIII	3.8.1d	MAROd, KLIM
29. Avaliku sektori asutuste keskkonnahoidlike hangete korraldamise võimekuse arendamine	VIII	3.8.1e	MAROd, KLIM
30. Keskkonnaalase andmekorje tööriista loomine	VIII	3.8.1f	KLIM, Keskkonnaagentuur
31. Arenguleppe seire, sh tegevuskava koostamine, selle hindamine, arengukonverentsi korraldamine, nõukogu töö tegevuse jätkamise korraldamine		IV osa (4.1, 4.2, 4.4)	Nõukogu, REM
II Pikaajalised, tegevusi ettevalmistavad tegevussuunad			
1. Regioonile suurema otsustusvõimekuse andmine regiooni puudutavate poliitikate ja meetme kujundamisel, sh regionaalse nõukogu õigusliku		II osa IV osa (4.5) II osa (2.3)	

vormi ja õiguslike aluste määratlemine			
2. Kesk-Eesti programmi loomine		II osa (2.1)	
3. Riigi strateegilise planeerimise süsteemis regionaalsetes arengulepetes kokkulepitud arvestamine		II osa (2.2)	REM, Riigikantselei, RAM, nõukogu
4. EL finantsperioodi 2028+ planeerimise regionaalse arenguleppe kokkulepete arvestamine		II osa (2.4)	
5. Riigiasutuste regionaalses halduses Kesk-Eesti kui regionaalpoliitika- ja halduse subjektiga arvestamine		II osa (2.5)	
6. Riigiasutuste piirkondlike (maakonnakeskuste) esinduse sulgemise ja jätkamise otsustamisel eelnev regiooniga konsulteerimine	III	3.1	
7. Riigi välistööjõu kaasamise poliitikas arvestatakse kolmandatest riikidest pärit tööjõu kaasamisel mh Kesk-Eesti regiooni ja selle ettevõtjate vajadusi, avatud regiooni programmi koostamine	III	3.3.3c 3.3.3d	MIN-d, KOVid, Integratsiooni Sihtasutus

Lisa 2. Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu koosseis

Esimees

- **Erkki Ehand**, 01.06.2024–31.12.2024;
- **Olavi Israel**, 01.02–31.05.2024;
- **Jaanus Marrandi**, 01.09.2023–31.01.2024;
- **Siiri Tamm**, nõukogu moodustamisest kuni 31.08.2023.

Aseesimees

- **Sigrid Soomlais**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, regionaalarengu asekancler

Liikmed

- **Külli All**, Haridus- ja Teadusministeerium, oskuste ja kutsepoliitika valdkonna juht;
- **Kai Kalmann-Jotautas**, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, valdkonnajuht (maamajanduse ja konkurentsipoliitika);
- **Merike Koppel**, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ettevõtluskeskkonna valdkonnajuht;
- **Sulo Särkkinen**, SA Järvamaa nõukogu esimees, Türi vallavanem;
- **Gert Villard**, Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Rapla vallavanem;
- **Heiki Hepner**, Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Kohila vallavolikogu aseesimees;
- **Indrek Kesküla**, Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Väike-Maarja vallavanem;
- **Kaupo Kase**, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu tegevdirektor;
- **Garri Raagmaa**, Tartu Ülikooli Pärnu kolledži direktor, regionaalvaldkonna ekspert;
- **Olavi Israel**, Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori juhataja (Viljandimaa);
- **Jaanus Marrandi**, OÜ Estonia juhatuse liige (Järvamaa);
- **Siiri Tamm**, OÜ Harviker juhataja (Raplamaa);
- **Erkki Ehand**, ettevõtja ja ettevõtluskonsultant (Lääne-Virumaa).